

WANDELROUTE CULTUURHISTORISCH BOVEN-HARDINXVELD

Start bij het parkeerterrein van 't Hart en loop dan de Nassaustoep op.

1. **Watertoren:** Vanaf hier kunt u de watertoren zien. Gebouwd in 1923 in een bijzondere en voor die tijd heel moderne architectuur en uitvoering.
2. **'t Hart:** Is gebouwd als dorpshuis Drijvershof. Bedoeld als gemeenschapshuis voor Boven-Hardinxveld. Hieraan ging tientallen jaren discussie en politiek getouwtrek vooraf.
3. **Kerkgebouw Hersteld Verband:** Nieuw gebouwd door bezwaarders uit de Hervormde Kerk.
4. **Zevenhuizen:** Complex destijds als een geheel gebouwd als 7 afzonderlijke woningen.

Boven aan de stoep gaat u linksaf, maar eerst kijkt u naar rechts voor u.

5. **Hooipers:** Hier was een soort coöperatie waar boeren hun hooi brachten, waar het in balen werd geperst. De boeren haalden het vervolgens weer op om - veel compacter dan in losse vorm – in de boerderijen te kunnen bergen. Veel van het hooi hier kwam uit de Biesbosch.
6. **Gemeentehaven:** In jaren 50 van de 20^e eeuw aangelegd als industrieterrein/gemeentehaven. Dit laatste omdat veel schippers hier hun thuis hadden, maar geen veilige haven.
7. **Hofweestraat:** Een van de eerste uitbreidingen van Boven-Hardinxveld.

U houdt links aan, de Buurt op.

8. **De Buurt als straat:** Het dorpscentrum van Boven-Hardinxveld. Naast de kerk en het gemeentehuis waren hier ooit ook veel winkels te vinden. Al in de 17^e eeuw bestraat.
9. **De Buurt 8:** Dijkwoning van eind 19^e eeuw. Geblokt stucwerk, dakkapel, overstekken, make-laar en originele glas-in-lood in bovendeel ramen. Erachter 19^e eeuwse vissersschuur.
10. **De Buurt 18:** Dijkwoning onder mansardekap uit jaren 30 van 20^e eeuw. Bijzondere erker met bovenliggend balkon. Getrapt siermetselwerk boven alle kozijnen en naast de deur. Veel originele elementen, zoals glas-in-lood, zijlichten, raamdorpels en overstek.
11. **De Buurt 20:** Dijkwoning eind 19^e eeuw. Zadeldak en geheel in redelijk originele stijl. Gepleisterde voorgevel, dakkapel met pilasters, kroonlijst en bovendorpel.
12. **De Buurt 26:** Woon-winkelpand in neorenaissancestijl. Grotendeels origineel. Met art-deco elementen. Veel in originele staat.
13. **De Buurt 37:** Voormalig postkantoor van Boven-Hardinxveld. Later slijterij en woonhuis. Onder tentdak met symmetrische gevels. Gedeeltelijk zonneblinden. leilinden als zonwering.
14. **Rokerij:** Tussen de huisnummers 26 en 38 is de originele toegang tot de Rokerij. Ooit waren hier vijf (zalm)rokerijen en later een scheepswerf. Linksachter oude Groene Kruis gebouw.
15. **Kerkplein 1:** Hervormde kerk van Boven-Hardinxveld uit 1861 (architect G.N. Itz, stadarchitect Dordrecht). Neoklassieke stijl, 700 zitplaatsen en zaalkerk. Schilddak met leidakbedekking, bescheiden kerktoren met spits, klok en houten omloop. Aanbouw voorzijde van later datum.
16. **Kerkplein 2:** Pastorie (1930) onder zadeldaken met wolfseinden. Goed in originele staat en vorm een functionele en ruimtelijke eenheid met omgeving. Erker met bovenliggend balkon. Raam in topgevel geïnspireerd door engelenraam. En halfronde koekoek in dakvlak.
17. **Kerkstoep 1:** Rond 1860 gebouwd schoolhuis onder schilddak. De erachter staande school, die toen bij de kerk hoorde, is later gesloopt. Grotendeels origineel met overstekende houten dakgoten en gootklossen. Met 17^e eeuwse zonnewijzer.

18. **Polder- en gemeentehuis:** Karakteristiek gemeentehuis in de stijl van de neorenaissance. Met burgemeestersbalkon aan de zijgevel. Valt op door zijn kenmerkende spekbalken in het metselwerk.
19. **De Buurt 41:** Eenvoudige dijkwoning onder zadeldak. Boeiboord met houten klossen. Bovenlicht voordeur glas-in-lood. Getoogde rollagen en speklagen van zandsteen in het metselwerk. Begin 20^e eeuw.
20. **De Buurt 56:** Uit 1900 stammende dijkwoning met mansardekap. Vroeger deels kapperswinkel. Grotendeels nog authentiek metselwerk met oranje/rode steen gebogen lateien en speklagen. Originele tegeltableaus onder rollagen met gedecoreerde sluitstenen. Blinden authentiek en portiek met terug liggende voordeur in art niveau-stijl.
21. **De Buurt 62-68:** Begin 20^e eeuw gebouwd woon-winkelpand.
22. **Aanlegsteiger Fop Smit:** Als u voor dit pand naar de rivier kijkt dan ziet u de plaats waar ooit de raderboten van de Rederij Fop Smit & Co aanlegden. Die vervoerden mensen, goederen en soms ook vee en andere dieren naar elders. Van groot belang was het transport van de hier aangevoerde door Hardinxveldse vissers gevangen vis, die met deze boten naar het Kraalingseveer bij Rotterdam werden gebracht.
23. **Drie snoeken:** Voor u ziet u een appartementencomplex. Hier stond ooit café De Drie Snoeken. Dit was het centrum van de Boven-Hardinxveldse riviervisserij. Daarin kwamen de opkomers en commissionairs samen en deden er hun zaken. Rond de laatste eeuwwisseling was dit café een belangrijke uitgaansplek voor de jeugd van die tijd en kon je er op vrijdag- en zaterdagavond over de hoofden lopen.
24. **Verschoor reizen:** Aan de binnenkant van de dijk was het touringcarbedrijf van Gebr. Verschoor gevestigd. De grote autobussen moesten hier de dijk op en af rijden, wat best ingewikkeld was. Toen het algemeen worden van het autobezit in opkomst kwam, verzorgde de ANWB hier gratis autocontroles.
25. **De Buurt 73, De Vriendschap:** Voordat De Drie Snoeken de handelsplek van de riviervismarkt werd, gebeurde deze handel in dit pand. Later werd het een woonhuis met drogisterij. De voorgevel heeft klokvormige elementen en die gevel is behoudens de onderramen nog origineel. Blijkens de gevelsteen stamt het pand uit 1726.
26. **Beeld De Zalmvisser:** 'Man met Vis' van beeldend kunstenaar Steef Roothaan.
U gaat linksaf, de Rivierdijk op.
27. **Het Anker:** Tegenover het beeld was vroeger aan de kant van de rivier de bierbrouwerij van Hardinxveld gevestigd. Toen dit gebouw later opnieuw werd gebruikt als kopergietery, namen ook de bedrijfsnaam Het Anker over. Later vertrok dit bedrijf naar Schelluinen, waar nog steeds patrijspoorten worden gemaakt. Veel van de in Midden en Noord-Europa varende ferries hebben patrijspoorten van deze fabriek en vermelden de naam Het Anker.
28. **Riviersplitsing:** Rechts voor ziet u de riviersplitsing van de Beneden Merwede (ook wel het Noordendiep genoemd) en de gegraven rivier de Nieuwe Merwede. De uitloper van het land aan de overkant heet De Kop van de Ouwe Wiel.
29. **Boven de Buurt:** Het dijkgedeelte, dat in oostelijke richting loopt, heet 'boven de buurt'.
30. **Voetveer Werkendam:** Hier kijkt u op de aanlegsteiger van het eeuwenoude voetveer naar Werkendam. Oorspronkelijk was dit veer verder naar het oosten gelegen.
U gaat linksaf, de stoep van de Rembrandstraat af.

- 31. Gereformeerde kerk:** Links ziet u de nieuwe gereformeerde kerk. De oude kerk staat rechts, tussen de bebouwing door is daar nog een gedeelte van te zien; is later woning geworden.
- 32. Oude Rabobank:** De sportruimte rechts is destijds gebouwd als nieuwe Rabobank in de plaats van het aan de Rivierdijk staande gebouw. Voordien kwam de bankdirecteur Neder-Hardinxveld een middag per week naar Boven-Hardinxveld om daar 'bank te houden'.
U gaat links af de Jan Steenstraat in en daarna direct naar rechts de Frans Halsstraat in.
- 33. Singel Frans Halsstraat:** Dit is een van de oudere straten van de uitbreidingswijken in Boven-Hardinxveld. Een wat deftige straat met zo'n vijver in het midden. Dit soort rijtjeshuizen wordt door velen als nieuw ervaren, maar in feite moeten we er al zuinig op worden, want ze beginnen deel uit te maken van het plaatselijk cultureel erfgoed.
- 34. Bedrijfswoningen:** Veel van de woningen hier zijn destijds gebouwd voor rekening van plaatselijke bedrijven, om in de economische opleving na de oorlog aan hun nieuwe personeelsleden huisvesting te kunnen bieden. Er was toen grote woningnood.
- 35. Scholen:** Aan het einde van de straat ziet u rechts voor u een schoolgebouw. Boven-Hardinxveld kent twee basisscholen, de christelijke Regenboog en de openbare Merwedeschool.
U loopt aan het eind van de straat linksaf, de Rembrandtstraat in.
- 36. Judith Leysterhof:** Rechts van u is de Judith Leysterhof, een instelling voor mensen met dementie en/of een lichamelijke beperking.
- 37. Bejaardenwoningen:** Links staat een complex bejaardenwoningen, destijds een uitkomst voor mensen die wat kleiner wilden gaan wonen, maar toch zelfstandig blijven.
Bij de kruising met de Koningin Wilhelminalaan gaat u rechtaf.
- 38. De Lange Wei:** Voor mensen met begeleiding en zorg. Dit begon eind jaren vijftig van de vorige eeuw als de Burgemeester de Boerstichting.
- 39. Buldersteeg:** Oorspronkelijk een dwarsweg van de dijk naar een grote boerderij in Giessen-Nieduwkerk, die de naam Bilderhofstad droeg. De aan deze weg wonende burgemeester De Boer vond die naam niet mooi en liet er Koningin Wilhelminalaan van maken.
U gaat linksaf de Weteringstraat in.
- 40. Weteringstraat:** In deze straat was van oudsher plaats voor de bouw van vrijstaande of twee-onder-een-kap woningen. De naam stamt van de naastliggende wetering, die het overtollige water uit de Hardinxveldse polder afvoerde tot in de Giessen.
- 41. Hofweestraat:** Hier kruist de straat zich met de Hofweestraat.
Op het plein gekomen bij Hoogvliet gaat u links af en daarna rechtsaf naar de startplaats.
- 42. Marktpluin Boven-Hardinxveld:** Hier vindt elke vrijdagmiddag markt plaats.
- 43. Kroningsboom:** Voor de zuidgevel van een flat staat een kroningsboom, aangeplant ter gelegenheid van de kroning van Willem-Alexander. Een verderop staande Beatrixboom had geen hekwerkje en overleefde het niet.

Deze cultuurhistorische wandeling is een uitgave van:

Historische wandeling door Boven-Hardinxveld (2,3 km.)

Start bij dorpsd huis 't Hart, Nassastraat 6.

